

Briselē, 2025. gada 14. novembrī
(OR. en)

15434/25

FREMP 336
JAI 1688
AG 183
POLGEN 203
DISINFO 102
HYBRID 148
AUDIO 113
EDUC 447
JEUN 237
CULT 129
COMPET 1162

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2025. gada 12. novembris

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: COM(2025) 790 final

Temats: KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI,
EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN
REGIONU KOMITEJAI
ES Stratēģija pilsoniskajai sabiedrībai

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 790 final.

Pielikumā: COM(2025) 790 final

Briselē, 12.11.2025.
COM(2025) 790 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

ES Stratēģija pilsoniskajai sabiedrībai

1. IEVADS

Mūsu demokrātijas pamatā ir atvērta pilsoniskā telpa ar dinamisku pilsonisko sabiedrību. Pilsoniskajai sabiedrībai ir būtiska loma mūsu sabiedrībā – tā veicina politikas veidošanu, sadarbībā ar valdībām īsteno publisko politiku, sniedz sociālo un kopienas atbalstu un pakalpojumus, palielina informētību par svarīgiem sociāliem jautājumiem un pārstāv dažādas neaizsargātās grupas. Pilsoniskās sabiedrības ieguldījums ir būtisks, lai veicinātu iedzīvotāju iesaistīšanos un demokrātisko līdzdalību, kā arī iekļaujošas publiskas debates, cita starpā aktīvi iesaistot jauniešus. Pilsoniskajai sabiedrībai ir arī svarīga loma demokrātiskajā līdzsvara un atsvara sistēmā, palīdzot uzraudzīt politiku un lēmumu pieņemšanu un veicinot pārredzamību un pārskatatbildību.

Pilsoniskā sabiedrība, kas darbojas vietējā, reģionālā, valsts un starptautiskā līmenī gan ES, gan ārpus tās, palīdz **veicināt un aizsargāt vērtības, kas noteiktas Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā** (Harta). Atzīstot tās svarīgo lomu, Eiropas Savienības dibināšanas līgumos ir noteikts, ka ES iestādēm būtu jāsadarbjas ar pilsonisko sabiedrību, izmantojot atklātu, pārredzamu un regulāru dialogu, un jāveic darbs pēc iespējas atklāti, lai nodrošinātu pilsoniskās sabiedrības iekļaujošu un aktīvu līdzdalību¹.

Sadarbība ar pilsonisko sabiedrību ir ES politikas veidošanas stūrakmens. Dažādi instrumenti un procesi ES līmenī ļauj pilsoniskajai sabiedrībai paust savu viedokli un iesaistīties ES tiesību aktu un politikas izstrādē, īstenošanā, uzraudzībā un novērtēšanā, un Komisija ir izveidojusi strukturētu pilsoniskās sabiedrības dialogu daudzās politikas jomās. Turklāt pilsoniskās sabiedrības organizācijas (PSO) sniedz konsultācijas un speciālās zināšanas, piedaloties Komisijas ekspertu grupu un citu attiecīgu forumu darbā. Arī **Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai** (EESK) ir būtiska loma organizētas pilsoniskās sabiedrības viedokļa paušanā Eiropas līmenī.

Lai šī **iesaiste būtu efektīva**, ES ir arvien vairāk atzinusi, ka pilsoniskajai sabiedrībai ir vajadzīga **labvēlīga, droša un atbalstoša vide** visā ES². Tas ietver **pienācīgu aizsardzību** PSO un cilvēktiesību aizstāvjiem, kuri saskaras ar pilsoniskās telpas vispārēju sašaurināšanos un ar draudiem un uzbrukumiem saistībā ar savu darbu³. Ilgtspējīgs un pārredzams **finansciālais atbalsts** arī ir būtisks plaukstošai pilsoniskajai sabiedrībai un tam, lai PSO varētu darboties neatkarīgi.

Pamatojoties uz esošajiem satvariem un [politikas pamatnostādņēs 2024.–2029. gadam](#) pausto apņemšanos pastiprināt sadarbību ar PSO un nodrošināt, ka tās tiek atbalstītas un aizsargātas to ikdienas darbā, ES Pilsoniskās sabiedrības stratēģijā ir izklāstīta virkne konkrētu darbību gan ES, gan valstu līmenī, arī attiecībā uz ES ārējo darbību. Šīs darbības ir strukturētas, pamatojoties uz trim galvenajiem mērķiem:

¹LES 11. pants; LESD 15. panta 1. punkts.

²Sk. [2020. gada Hartas stratēģiju](#) un [2022. gada ziņojumu par Hartu, Eiropas Parlamenta 2022. gada ziņojumu par pilsoniskās sabiedrības rīcības iespēju samazināšanos Eiropā, Padomes secinājumus par ES Pamattiesību hartas piemērošanu](#).

³Hartas 11. un 12. pants.

- stiprināt efektīvu un jēgpilnu sadarbību ar pilsonisko sabiedrību kā partneri pārvaldībā;
- nodrošināt atvērtu, drošu un veicinošu pilsonisko telpu, sniedzot atbalstu un aizsardzību pilsoniskās sabiedrības organizācijām;
- atbalstīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas ar pienācīgu, ilgtspējīgu un pārredzamu finansējumu.

Komisija izveidos **pilsoniskās sabiedrības platformu**, kas nodrošinās regulāru un strukturētu satvaru tās sadarbībai ar PSO tajās jomās, kas ir svarīgas ES vērtību ievērošanai, īpaši ar organizācijām, kuras darbojas demokrātijas, tiesiskuma, līdztiesības un pamattiesību veicināšanā saskaņā ar politikas pamatnostādņem.

Stratēģija arī izveido vienotu satvaru, lai vadītu un stiprinātu Komisijas sadarbību ar PSO. Atzīstot, ka uz katru politikas jomu var attiekties konkrētas prasības un dažādi iesaistes mehānismi, stratēģija necenšas tās standartizēt. Tā vietā tajā ir izklāstīts **pamatprincipu kopums**, kas kalpos kā kopīgs satvars īpašu dialogu ar pilsonisko sabiedrību īstenošanai visās politikas nozarēs, galveno uzmanību pievēršot dialoga galvenajiem parametriem, piemēram, partnerībai, pārredzamībai, pārstāvībai un pārskatatbildībai. Nosakot šos principus, stratēģijā ir pilnībā ņemti vērā un papildināti jau pastāvošie institucionālie mehānismi, it īpaši ar EESK starpniecību.

Stratēģijas mērķis ir stiprināt darbības gan ES, gan valstu līmenī, cieši sadarbojoties ar dalībvalstīm un kandidātvalstīm vai potenciālajām kandidātvalstīm⁴, lai veicinātu un uzturētu plaukstošu pilsonisko telpu. Tāpat tās mērķis ir veicināt **lielāku saskaņotību starp ES iekšējām un ārējām darbībām** šajā jomā. Lai sasniegtu šos mērķus, ļoti svarīga ir sadarbība starp ES iestādēm un struktūrām, to vidū Eiropas Ārējās darbības dienestu (EĀDD), EESK, ES Pamattiesību aģentūru (*FRA*), un ar dalībvalstīm. Saskaņota pieeja un cieša sadarbība veicinās kopīgas atbildības sajūtu, kas dos labumu sabiedrībai kopumā, stiprinot demokrātisko līdzdalību, noturību un sabiedrības uzticēšanos. Šī stratēģija papildina **Eiropas demokrātijas vairogā** izklāstītās darbības.

Gatavojot stratēģiju, Komisija apkopoja viedokļus, plaši apspriežoties ar plašu ieinteresēto personu loku⁵. Stratēģijas pamatā bija arī [EESK atzinums](#), dalībvalstu ieguldījums un viedokļu apmaiņa ar *FRA*, Eiropas Parlamentu un Eiropas Reģionu komiteju.

2. PILSONISKĀ SABIEDRĪBA KĀ PĀRVALDĪBAS PARTNERIS: EFEKTĪVAS UN JĒGPILNAS IESAISTES STIPRINĀŠANA

Pilsoniskā sabiedrība veicina **efektīvāku, iekļaujošāku un reprezentatīvāku politikas veidošanu ES, valstu un vietējā līmenī**. Stabila un iekļaujoša politikas veidošanas procesa svarīgs elements ir pilsoniskās sabiedrības organizāciju jēgpilna dalība sabiedriskajā dzīvē un to viedokļa paušana, izmantojot pārredzamus procesus.

⁴Kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis, kas kandidē uz pievienošanās ES, tiks integrētas attiecīgajās darbībās un iesaistītas stratēģijā līdzīgi kā dalībvalstis. Stratēģijā pilsoniskā telpa dalībvalstīs un paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs ir atzīta par nepārtrauktu un kopīgu telpu.

⁵Šis apspriešanas ietvērā sabiedriskās apspriešanas aptauju, Eurobarometra aptauju un mērķtiecīgas apspriešanās sanāksmes ar PSO, līdzekļu devējiem, starptautiskām organizācijām un valstu cilvēktiesību iestādēm. Komisija apspriedās ar jauniešu pilsoniskās sabiedrības organizācijām Komisijas veiktās pārbaudes par ietekmi uz jauniešiem ietvaros.

Stratēģijā ar **pilsoniskās sabiedrības organizācijām (PSO)** saprot visas **nevalstiskās, bezpeļņas, neatkarīgās, bezpartejiskās un nevardarbīgās organizācijas**, ar kuru starpniecību cilvēki tiecas sasniegt un aizstāvēt kopīgus mērķus un ideālus⁶. Tās ir pašpārvaldes struktūras, kas ir neatkarīgas no valdības vai uzņēmējdarbības interesēm, sākot no neformālām, līdz daļēji formālām un oficiālām grupām, un var būt balstītas uz dalību, mērķorientētas vai uz pakalpojumiem orientētas⁷. Tās var darboties vietējā, reģionālā, valsts un starptautiskā līmenī, un tās var vadīt brīvprātīgi un/vai apmaksāti darbinieki.

Cilvēktiesību aizstāvjus parasti saprot kā individuus, grupas un sabiedrības struktūras, kas veicina un aizsargā vispārēji atzītas cilvēktiesības un pamatbrīvības, arī bērnu tiesības⁸.

Stratēģijā galvenā uzmanība ir pievērsta pilsoniskās sabiedrības organizācijām un cilvēktiesību aizstāvjiem. Stratēģija neattiecas uz sadarbību ar sociālajiem partneriem (piemēram, darba devēju un darba ņēmēju pārstāvjiem), jo tiem ir īpašs statuss saskaņā ar ES tiesību aktiem, kā atzīts LESD 154. pantā.

Saskaņā ar ES vērtībām **stratēģija attiecas uz atbildīgām, neatkarīgām un pārredzamām PSO**, kuras līdzdarbojas un funkcionē saskaņā ar ES apņemšanos ievērot cilvēka cieņu, brīvības, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un pamattiesības.

Eiropieši skaidri atzīst PSO ieguldījumu, jo 87 % respondentu [2023. gada Eiroparometra aptaujā](#) puda viedokli, ka šīm organizācijām ir svarīga loma demokrātijas un citu ES vērtību, piemēram, pamattiesību ievērošanas, veicināšanā un aizsardzībā, arī attiecībā uz labi informētu un plurālistisku demokrātisku debašu sekmēšanu. [Eiroparometra aptaujā 2025. gadā](#) 42 % respondentu puda viedokli, ka korupcijas atklāšana ir nozīmīgākā pilsoniskās sabiedrības darba joma, kam sekoja individuālo tiesību aizsardzība (41 %), pakalpojumu sniegšana (39 %) un valdības rīcības uzraudzība (28 %).

2.1. Pilsoniskās sabiedrības iesaistes un dialoga stiprināšana

Pilsoniskajai sabiedrībai ir svarīga loma konsultāciju, atbalsta un speciālo zināšanu sniegšanā **ES tiesību aktu un politikas izstrādē un īstenošanā** dažādās nozarēs, piemēram, lauksaimniecībā, kohēzijas politikā, kultūrā, sociālajā politikā, izglītības un jaunatnes jomā, tieslietās un iekšlietās, patērētāju aizsardzībā, konkurences politikā, mediju un digitālajā politikā, migrācijas un patvēruma jomā, pētniecībā un inovācijā, klimata un vides jomā, mobilitātes jomā, tirdzniecībā un ilgtspējīgā attīstībā, humānajā palīdzībā un starptautiskajā sadarbībā, kā arī paplašināšanās politikā. Plašākā nozīmē

⁶Sk. [Komisijas Ieteikumu \(ES\) 2023/2836](#) par pilsoņu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšanas un efektīvas līdzdalības veicināšanu valsts politikas veidošanas procesos, [Pamatnostādnes par ES atbalstu pilsoniskajai sabiedrībai paplašināšanās reģionā 2021.–2027. gadā](#) un Komisijas paziņojumu “[Demokrātijas un ilgtspējīgas attīstības pirmsākumi. Eiropas iesaistīšanās ar pilsonisko sabiedrību ārējo attiecību jomā](#)”. Šajā stratēģijā izmantotais jēdziens “pilsoniskās sabiedrības organizācijas” nav juridiski saistoša definīcija, un saskaņā ar ES tiesību aktiem var tikt piemērotas īpašas prasības attiecībā uz šajā paziņojumā minētajām organizācijām, piemēram, saskaņā ar ES [Finanšu regulu](#).

⁷Piemēram, kopienas organizācijas, reliģiskās organizācijas, nevalstiskās organizācijas, labdarības organizācijas, fondi, jaunatnes un sociālās kustības un kooperatīvi.

⁸Stratēģijā termins “PSO” attiecas gan uz pilsoniskās sabiedrības organizācijām, gan uz cilvēktiesību aizstāvjiem, bet neietver personas vai grupas, kas īsteno vai popularizē vardarbību. Sk. [ES pamatnostādnu par cilvēktiesību aizstāvjiem](#) 2. un 3. punktu un [ES SLAPP apkarošanas direktīvas](#) 11. apsvērumu.

pilsoniskā sabiedrība palīdz veicināt un aizsargāt Hartā nostiprinātās tiesības⁹, novērst un apkarot diskrimināciju, veicināt aktīvu pilsoniskumu un mudināt jauniešus piedalīties demokrātiskajos procesos. Tā arī palīdz veicināt sabiedrības sagatavotību un noturību¹⁰. Tāpat pilsoniskā sabiedrība ir svarīgs partneris pievienošanās reformu un sarunu īstenošanas un progresa uzraudzībā paplašināšanās kontekstā.

ES līmenī pastāv **dažādi iesaistes mehānismi**, kas ļauj PSO sniegt ieguldījumu visā politikas veidošanas ciklā visās politikas jomās – no iniciatīvu sākotnējā sagatavošanas posma līdz īstenošanas posmam. Piemēram, portāls “Izsakiet viedokli!” ir piekļuves punkts, kas ļauj iesniegt informāciju attiecībā uz visiem tiesību aktu priekšlikumiem, izvērtējumiem, atbilstības pārbaudēm un veikt saziņu ar sabiedriskās apspriešanas starpniecību.

Lai sadarbotos ar PSO, Komisija izmanto plašu **apspriešanās** līdzekļu klāstu. Papildus [labāka regulējuma instrumentiem](#) tas ietver oficiālas dialoga struktūras, piemēram, **īstenošanas dialogus**, **jaunatnes politikas dialogus**, **konsultatīvās padomes**, kā arī **ekspertu grupas** un citus elastīgus pasākumus (piemēram, *ad hoc* fokusgrupas konkrētos jautājumos vai ieinteresēto personu platformas un tīklus). Valstu līmenī [ES vietējo padomnieku tīkls](#), ko kopīgi pārvalda Komisija un Reģionu komiteja, un [Europe Direct centri](#) var palīdzēt veidot kontaktus un sadarboties ar pilsonisko sabiedrību uz vietas. Komisija un ES delegācijas arī regulāri sadarbojas ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs un trešās valstīs.

Dažādās politikas jomās pastāv **īpaši pilsoniskās sabiedrības dialogi**. Piemēram, strukturēts pilsoniskās sabiedrības dialogs nodarbinātības un sociālās politikas jomā tiek nodrošināts, izmantojot [Eiropas pusgada](#) procesu, un pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir svarīgi partneri [Eiropas sociālo tiesību pīlāra](#) īstenošanā. Pilsoniskās sabiedrības dialogi dažkārt aptver arī konkrētas nozares ieinteresētās personas. Piemēram, organizācijas, kas pārstāv lauku kopienas, izmantojot [Lauku paktu](#) saskaņā ar redzējumu par lauksaimniecību un pārtiku, vai dialogs ar reliģiskām vai nekonfesionālām grupām, kas izveidots saskaņā ar LESD 17. pantu. [Eiropas Invaliditātes platforma](#) atbalsta sadarbību ar dalībvalstīm un pilsonisko sabiedrību [Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijas](#) īstenošanā, un [ES Bērnu līdzdalības platforma](#) veicina bērnu tiesības tikt uzklautiem lēmumu pieņemšanā un atbalsta pilsonisko sabiedrību bērnu iesaistes veicināšanā¹¹.

Pilsoniskās sabiedrības platforma, kas sāks darboties no 2026. gada, stiprinās **dialogu par ES vērtībām**. Tā nodrošinās **regulāru un strukturētu satvaru** dialogam par ES vērtību aizsardzību un veicināšanu, racionalizējot un stiprinot iesaisti pamattiesību, demokrātijas, līdztiesības un tiesiskuma jomā un piedāvājot vidi, kurā risināt problēmas, ar kurām saskaras PSO, kas darbojas šajās jomās¹². Platforma veicinās informācijas apmaiņu par

⁹Sk., piemēram, [2022. gada ziņojumu par ES Pamattiesību hartas piemērošanu](#).

¹⁰[Kopīgs paziņojums](#) par Eiropas sagatavotības savienības stratēģiju.

¹¹Citi piemēri ir [Jaunais Eiropas “Bauhaus”](#), Padomdevēja komiteja par vienlīdzīgām iespējām sievietēm un vīriešiem, [ES jaunatnes jautājumos ieinteresēto personu grupa](#), [ES Pilsoniskās sabiedrības platforma cilvēku tirdzniecības apkarošanai](#), [Ekspertu grupa migrantu viedokļu jautājumos migrācijas, patvēruma un integrācijas jomā](#), [Pilsoniskās sabiedrības forums narkotiku jautājumos](#), [ES un NVO Cilvēktiesību forums](#), [Tirdzniecības pilsoniskās sabiedrības dialogs](#), [Rasisma apkarošanas pilsoniskās sabiedrības forums](#), [ES Cietušo tiesību platforma](#), [Eiropas romu iekļaušanas platforma](#), [Patērētāju politikas padomdevēju grupa](#).

¹²Sk. jaunākos datus, piemēram, [Pamattiesību aģentūra, Pilsoniskās sabiedrības aizsardzība – 2023. gada atjauninājums](#), [FRA 2024. gada apspriešanās par pilsonisko telpu – galvenie konstatējumi](#), [Faktu kopsavilkuma ziņojums](#) par apspriedēm saistībā ar ES pilsoniskās sabiedrības stratēģiju (faktu kopsavilkuma ziņojums).

stratēģijas mērķiem stiprināt iesaisti, atbalstu un aizsardzību un nodrošināt savlaicīgu un jēgpilnu ieguldījumu politikas izstrādē un par finansējumu.

Lai uzlabotu informācijas pamanāmību un pieejamību un atvieglotu pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaisti, Komisija izveidos Pilsoniskās sabiedrības platformas **tīmekļa vietni**, kurā tā publicēs informāciju un resursus par platformas darbu, kā arī informāciju par Komisijas dialogiem ar pilsonisko sabiedrību citās politikas jomās. Tas ļaus organizācijām viegli atrast informāciju, datumus, dalības prasības un iespējas paust interesi par dalību dažādos dialogos.

Platformas ietvaros Komisija kopā ar EESK organizēs **ikgadēju samitu**, lai veidotu sinerģiju starp notiekošajiem dialogiem un apspriestu stratēģiskās prioritātes.

Platformai būs elastīga un pielāgojama struktūra, kas paredzēta, lai reaģētu uz mainīgajām vajadzībām un prioritātēm. Izstrādājot platformas darbību, Komisija izmantos Komisijā pastāvošo paraugpraksi, kā arī attiecīgo ieinteresēto personu, it īpaši EESK un [FRA Pamattiesību platformas](#), speciālās zināšanas. Laika gaitā platformu var paplašināt, lai aptvertu citas politikas jomas.

2.2. Pamatprincipi efektīvam un jēgpilnam dialogam ar pilsonisko sabiedrību

Apspriešanās ar ieinteresētajām personām ir parādījusi, ka, lai gan pastāv daudzas svarīgas iesaistes struktūras, starp tām būtu jācenšas panākt **lielāku konsekvenci**. Atzīstot, ka, lai dialogs būtu efektīvs un jēgpilns, tas vienmēr būs jāpielāgo konkrētiem mērķiem un nozaru vajadzībām, stratēģijā ir ierosināti **10 pamatprincipi dialogam starp Komisiju un pilsonisko sabiedrību**¹³.

Šie pamatprincipi ir paredzēti kā kopīgs satvars īpašu dialoga mehānismu īstenošanai ar PSO visās politikas nozarēs, kas attiecas gan uz Komisiju, gan uz PSO. Ir svarīgi, lai PSO pašas nodrošinātu, ka to prakse un struktūras ir **pārredzamas, atbildīgas un atbilst ES vērtībām**, lai to iesaiste šādā dialogā būtu atbildīga un balstīta uz kopīgiem standartiem un tiktu ievērota ES iestāžu loma un norādījumi finansējuma saņemšanai¹⁴. Šo principu pamatā ir dažādu apspriežu rezultāti, ES politikas dokumenti un ieteikumi, ES esošā paraugprakse un starptautiskā līmenī izstrādāti standarti un prakse¹⁵.

¹³Dialoga mehānismiem ar PSO būtu jādarbojas pēc šiem principiem, atzīstot, ka pastāv daudzi citi iesaistes veidi, piemēram, Eiropas pilsoņu iniciatīvas, sabiedriskās apspriešanas, atvērta inovācija, amatierzinātne vai reprezentatīvi apspriešanās procesi.

¹⁴Sk. Komisijas publicētos [norādījumus](#).

¹⁵[Faktu kopsavilkuma ziņojums](#), Komisijas Ieteikums (ES) 2023/2836, EESK atzinums SOC/840-EESC-2025, [Eiropas Padomes ģenerālsēkretāra celvedis](#) Eiropas Padomes sadarbībai ar pilsonisko sabiedrību 2024.–2027. gadam, SG/Inf(2023)28, Eiropas Padomes Starptautisko nevalstisko organizāciju (SNVO) konference, [Labas prakses kodekss](#) par pilsonisko līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā, [Atvērtās pārvaldības partnerības līdzdalības un līdzradīšanas standarti](#), [ESAO darba dokuments par publisko pārvaldību Nr. 81](#).

10 pamatprincipi dialogam ar pilsonisko sabiedrību

- 1) **Partnerība**. Sadarbībā būtu jāņem vērā pilsoniskās sabiedrības proaktīvais ieguldījums dialoga veidošanā, prioritāšu un programmu noteikšanā, mērķu noteikšanā vai rezultātu novērtēšanā.
- 2) **Vispusība**. Dialogā pilsonisko sabiedrību būtu jācenšas iesaistīt dažādos politikas veidošanas posmos.
- 3) **Paredzamība un regularitāte**. Dialogam vajadzētu būt daļai no paredzama un regulāra procesa, un tam būtu jānodrošina pietiekams laiks informācijas sniegšanai.
- 4) **Pārredzamība**. Būtu jānodrošina skaidra saziņa par procedūrām, mērķiem, termiņiem un dalības kritērijiem, kā arī savlaicīga un pienācīga piekļuve attiecīgajiem dokumentiem saskaņā ar piemērojamajām juridiskajām prasībām.
- 5) **Pārstāvība**. Dalībnieku atlases pamatā vajadzētu būt organizāciju neatkarībai, leģitimitātei, reprezentativitātei un speciālajām zināšanām, kā arī to atbilstībai ES vērtībām.
- 6) **Iekļautība**. Dialogā būtu jācenšas iekļaut pietiekami plašu organizāciju spektru, atspoguļojot nozaru un ģeogrāfisko līdzsvaru un pienācīgi ņemot vērā organizācijas, kas pārstāv grupas, kuras ir nepietiekami pārstāvētas, marginalizētas vai atrodas neaizsargātā situācijā.
- 7) **Pieklūstamība**. Gan tiešsaistē, gan bezsaistē notiekošie dialogi būtu jāizstrādā un jāīsteno, izmantojot piemērotus tehnoloģiskos rīkus, lai likvidētu šķēršļus pieklūstamībai un nodrošinātu pilnīgu un vienlīdzīgu līdzdalību.
- 8) **Pārskatatbildība**. Atsauksmēm par to, kā dialogs veicina politikas progresu, būtu jāveicina savstarpēja atbildība un uzticēšanās.
- 9) **Resursi**. Attiecīgā gadījumā būtu jādara pieejams finansiāls vai loģistikas atbalsts, lai nodrošinātu līdzdalību, ņemot vērā vietējo organizāciju un kopienu organizāciju vajadzības, lai nodrošinātu, ka tās netiek izslēgtas ierobežotu līdzekļu dēļ.
- 10) **Drošums**. Būtu jāievieš aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu, ka organizācijas var droši piedalīties dialogā, cita starpā ar atbilstošiem pasākumiem personas datu un konfidencialitātes aizsardzībai.

Šie principi atspoguļo galvenos pilsoniskās līdzdalības parametrus, kas izklāstīti [Komisijas Ieteikumā \(ES\) 2023/2836](#), kurā dalībvalstis arī aicinātas radīt iedzīvotājiem un PSO lielākas iespējas efektīvi piedalīties publiskās politikas veidošanas procesos vietējā, reģionālā un valsts līmenī. Reaģējot uz ieteikumu, vairākas dalībvalstis ir veikušas pasākumus, lai nodrošinātu tā īstenošanu, cita starpā izveidojot jaunas institucionālas sistēmas un platformas dialogam ar pilsonisko sabiedrību, sagatavojot norādījumus par apspriešanas lēmumu pieņemšanas procesā, regulāri iesaistot pilsonisko sabiedrību visās politikas jomās un sistemātiskāk nodrošinot pilsoniskās sabiedrības līdzdalību apspriešanās procesos¹⁶.

¹⁶Piemēram, Čehijā, Dānijā, Vācijā, Īrijā, Francijā, Portugālē, Latvijā un Somijā ir izveidotas vairākas konsultatīvas struktūras, kuru vidū ir PSO, lai konsultētu valdību dažādās jomās (piemēram, bērnu tiesības, vecāka gadagājuma cilvēku tiesības, nacionālās minoritātes un *LGBTIQ+* līdztiesība).

Ir panākts ievērojams progress, taču PSO joprojām ziņo par dažiem trūkumiem, un gandrīz divus gadus pēc šā ieteikuma pieņemšanas ir nepieciešama **turpmāka datu vākšana un turpmāki pasākumi** saistībā ar tā īstenošanu. Tāpēc Komisija turpinās **atbalstīt spēju veidošanu valstu līmenī** ieteikuma īstenošanai un sadarbībā ar EESK un *FRA* organizēs informācijas apmaiņu ar dalībvalstīm. Šajos pasākumos galvenā uzmanība tiks pievērsta pilsoniskās sabiedrības iesaistes, atbalsta un aizsardzības stiprināšanai valsts līmenī.

Komisija plāno arī pastiprināt sadarbību ar pilsonisko sabiedrību, izmantojot dažādas platformas un iniciatīvas. Tā iesaistīs jauniešus un organizācijas dažādos jaunatnes forumos, mudinās pilsonisko sabiedrību piedalīties debatēs Pilsoņu iesaistes platformā un sasaistīs pilsonisko sabiedrību ar pilsoņu ieguldījumu no Eiropas pilsoņu paneļdiskusijām, lai palīdzētu veidot ES politiku.

Pilsoniskā sabiedrība ir paplašināšanās programmas būtisks dalībnieks. Attiecībā uz topošo ES dalībvalsti aktīva pilsoniskā sabiedrība sniedz ieguldījumu pievienošanās procesā. Pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana paplašināšanās procesā var palīdzēt padziļināt pilsoņu izpratni par reformām, kas vajadzīgas, lai izpildītu pievienošanās nosacījumus. Lai stiprinātu pilsoniskās sabiedrības līdzdalību šajos procesos, Komisija virzīs darbu pie tā, lai institucionalizētu un standartizētu apspriešanos ar PSO valstī, sagatavojot attiecīgo struktūru sanāksmes saskaņā ar asociācijas nolīgumiem un veicot to turpmākos pasākumus un uzraudzību.

Komisija:

- izveidos pilsoniskās sabiedrības platformu, lai pastiprinātu sadarbību ar PSO, kas aktīvi darbojas ES vērtību veicināšanā un aizsardzībā, ar iespēju laika gaitā paplašināt darbību citās politikas jomās;
- kopā ar EESK organizēs ikgadēju pilsoniskās sabiedrības platformas samitu;
- veicinās 10 pamatprincipu izmantošanu dialogam ar pilsonisko sabiedrību;
- sadarbosies ar pilsonisko sabiedrību, izmantojot Komisijas priekšsēdētājas Jaunatnes konsultatīvo padomi, ES jaunatnes jautājumos ieinteresēto personu grupu, ES jaunatnes dialogu un jaunatnes politikas dialogus, un veicinās pilsoniskās sabiedrības līdzdalību debatēs, kas tiek veicinātas Pilsoņu iesaistes platformā;
- sadarbosies ar pilsonisko sabiedrību Eiropas pilsoņu paneļdiskusijās, lai izveidotu saikni starp PSO un iesaistītu iedzīvotājus ES politikas veidošanā;
- atbalstīs valstu spēju veidošanu un sadarbībā ar attiecīgajiem dalībniekiem, arī EESK un *FRA*, organizēs informācijas apmaiņu ar dalībvalstīm par Komisijas Ieteikumu (ES) 2023/2836 par pilsoniskās sabiedrības līdzdalību;
- institucionalizēs un standartizēs apspriešanos ar PSO valstī, sagatavojot attiecīgo struktūru sanāksmes saskaņā ar asociācijas nolīgumiem, kā arī to turpmākos pasākumus un uzraudzību.

ES dalībvalstis tiek aicinātas veikt šādas darbības:

- stiprināt iesaistes mehānismus un politiku saskaņā ar stratēģijā noteiktajiem principiem, tajā skaitā veicot turpmākus pasākumus, lai pilnībā īstenotu Komisijas Ieteikumu (ES) 2023/2836 attiecībā uz pilsoniskās sabiedrības organizāciju efektīvu līdzdalību.

3. ATBALSTA UN AIZSARDZĪBAS NODROŠINĀŠANA: ATVĒRTAS, DROŠAS UN VEICINOŠAS PILSONISKĀS TELPAS NODROŠINĀŠANA

Plaukstošai pilsoniskajai telpai¹⁷ ir vajadzīga **labvēlīga tiesiskā, administratīvā un regulatīvā vide**, kurā PSO tiek atbalstītas un spēcīnātas un kurā tās ir aizsargātas un var brīvi darboties. Saskaņā ar [2024. gada Eiroparometra](#) aptauju par tiesiskumu 86 % eiropiešu uzskata, ka ir svarīgi, lai mediji un pilsoniskās sabiedrības organizācijas visās dalībvalstīs varētu darboties brīvi un bez spiediena. Lai saglabātu šādu brīvu un labvēlīgu vidi, ir vajadzīga **uzraudzība un efektīva reaģēšana**, ja rodas draudi vai uzbrukumi.

Atbalsts dinamiskai pilsoniskajai sabiedrībai joprojām ir svarīgs elements Komisijas darbā visās politikas jomās – tā ir apņēšanās, kas atspoguļota dažādās stratēģijās un politikas dokumentos¹⁸. [2022. gada ziņojumā par Hartas piemērošanu](#) galvenā uzmanība tika pievērsta pilsoniskajai telpai, esošo pasākumu apzināšanai un trūkumu un jomu noteikšanai, kurās nepieciešami uzlabojumi, un to papildināja Padomes secinājumi par šo tematu¹⁹.

Tika ierosināti vairāki pasākumi pilsoniskās telpas aizsardzībai. Piemēram, novēršot sistēmiskos šķēršļus, kas kavē PSO pārrobežu sadarbību, [Sociālās ekonomikas rīcības plāna \(SEAP\)](#) un [Padomes ieteikuma par sociālās ekonomikas pamatnosacījumu izstrādi](#) mērķis ir stiprināt PSO, palielinot to spējas, pamanāmību un ietekmi sociālajā ekonomikā. Komisija ir arī veikusi konkrētus pasākumus, lai radītu labvēlīgāku vidi pilsoniskajai sabiedrībai, tajā skaitā veikusi pasākumus, lai nodrošinātu taisnīgu nodokļu uzlikšanu labdarības organizācijām un nodrošinātu to piekļuvi finanšu pakalpojumiem. Piemēram, saskaņā ar nesen pieņemto [Regulu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu](#) ir ieviesti pasākumi, lai nodrošinātu, ka PSO netiek liegti finanšu pakalpojumi, piemēram, bankas konti, tikai tāpēc, ka tās darbojas valstīs, par kurām tiek uzskatīts, ka tās rada augstu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas risku²⁰.

3.1. Izpratne par šķēršļiem un apdraudējumiem: pilsoniskās telpas uzraudzība

Ieinteresētās personas ziņo par pasākumiem, kas, viņuprāt, **ierobežo vidi**, kurā darbojas PSO un cilvēktiesību aizstāvji²¹. Tie var ietvert nesamērīgas un apgrūtināšanas reģistrācijas prasības, netaisnīgus nodokļus vai finanšu pārskatu sniegšanas noteikumus, nepilnības piekļuvē finansējumam, nepamatotus šķēršļus finanšu pakalpojumu saņemšanai un juridiskas prasības, kas ierobežo pārrobežu darbības.

Dažas PSO arī arvien biežāk ziņo par dažādiem **draudiem un uzbrukumiem**, arī uzbrukumiem to darbiniekiem vai telpām, nomelnošanas un dezinformācijas kampaņām vai stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību (*SLAPP*). Pilsoniskā sabiedrība pauž

¹⁷Pilsoniskā telpa ir “vide, kas ļauj cilvēkiem un grupām – jeb “pilsoniskās telpas dalībniekiem” – jēgpilni piedalīties politiskajā, ekonomiskajā, sociālajā un kultūras dzīvē savā sabiedrībā ([ANO Norādījumi par pilsoniskās telpas aizsardzību un veicināšanu](#)) vai “juridisko, politisko, institucionālo un praktisko nosacījumu kopums, kas nevalstiskajiem dalībniekiem ir vajadzīgs, lai piekļūtu informācijai, paustu sevi, iesaistītos, organizētos un piedalītos sabiedriskajā dzīvē” (ESAO, [pilsoniskās telpas aizsardzība un veicināšana](#)).

¹⁸Sk. [2020. gada stratēģiju Pamattiesību hartas piemērošanas stiprināšanai Eiropas Savienībā](#), [2020. gada Eiropas Demokrātijas rīcības plānu](#) un tādus konkrētus piemērus kā [Savienības, kurā valda līdztiesība, stratēģijas, jaunais Eiropas “Bauhaus”](#) un [Patērētāju tiesību aizsardzības programma 2025.–2030. gadam](#).

¹⁹[Padomes secinājumi par ES Pamattiesību hartas piemērošanu](#).

²⁰[Regulas \(ES\) 2024/1624](#) 21. panta 3. punkts un 53. apsvērums.

²¹[FRA 2024. gada apspriešanās par pilsonisko telpu – galvenie konstatējumi](#), [Faktu kopsavilkuma ziņojums](#).

bažas arī par mēģinājumiem nepamatoti likvidēt apvienības, dialoga struktūru likvidēšanu, finansējuma diskrecionāru iesaldēšanu vai samazināšanu vai nelikumīgiem uzraudzības pasākumiem. Transnacionālas represijas no trešām valstīm ir pieaugoša parādība, kas īpaši skar cilvēktiesību aizstāvjus²². Šādu represiju pārrobežu raksturs rada būtiskus šķēršļus skartajiem cilvēktiesību aizstāvjiem, kad viņi vēlas iesniegt sūdzības, meklēt aizsardzību vai censties panākt taisnīgumu. Šajā sakarā viņi bieži saskaras ar īpašiem šķēršļiem, kas saistīti ar ceļošanas dokumentiem un vīzu prasībām²³, kā arī administratīviem šķēršļiem un kavējumiem.

Tam var būt **domino efekts**, kā rezultātā PSO ierobežo savu iesaisti un tiek atturētas no savu uzdevumu pilnīgas īstenošanas. Turklāt tie nesamērīgi ietekmē PSO, kas strādā pie jautājumiem, kuri saistīti ar demokrātiju, tiesiskumu un pamattiesībām, un grupas, kas ir nepietiekami pārstāvētas, marginalizētas un atrodas neaizsargātās situācijās²⁴. Lai risinātu šīs problēmas, ir vajadzīga saskaņota un visaptveroša ES un dalībvalstu pieeja.

Pilsoniskās telpas efektīva **uzraudzība** ir būtiska, lai atbalstītu un aizsargātu PSO to darbā. Risku un draudu skaidra identificēšana var novest pie konkrētiem turpmākiem pasākumiem, ko veic tie dalībnieki, kuriem ir spējas atbalsta sniegšanai – gan **preventīvi** (reaģējot uz agrīnās brīdināšanas zīmēm), gan **reaģējoši** (sastopoties ar faktiskiem draudiem vai uzbrukumiem). Šādi pasākumi var ietvert publiskus paziņojumus, kuros nosodītas kaitīgas norises un pausts atbalsts PSO darbam, psihosociālā atbalsta finansēšana, juridiskās konsultācijas un ārkārtas finansējums.

Komisija ir izstrādājusi pati savus uzraudzības un novērtēšanas rīkus, kas ir vērsti arī uz aspektiem, kuri saistīti ar pilsonisko telpu. Saskaņā ar [ziņojumiem par tiesiskumu](#) Komisija uzrauga norises visās dalībvalstīs un dažās paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs, uzsverot gan pozitīvās, gan negatīvās norises saistībā ar pilsonisko telpu, un attiecīgā gadījumā sniedz konkrētus ieteikumus. Paplašināšanās procesā iesaistītajām valstīm šāda informācija tiek uzraudzīta arī ikgadējās paplašināšanās paketes ietvaros²⁵.

Komisija informāciju par problēmām, ar kurām saskaras PSO, uz *ad hoc* pamata saņem arī, pateicoties sadarbībai ar pilsonisko sabiedrību. Turklāt Komisija programmu ietvaros sniedz finansiālu atbalstu vairākiem projektiem, kurus vada PSO konsorcijs, kas veic pilsoniskās telpas uzraudzību ES un ārpus tās²⁶.

Komisija arī paļaujas uz uzraudzības darbībām, ko veic citi dalībnieki, arī VCTI un starptautiskās organizācijas²⁷. **FRA** šajā jomā ir izšķiroša loma, jo tā [publicē ziņojumus](#)

²²Termins “transnacionālas represijas” attiecas uz politiskām represijām, ko valsts veic ārpus tās robežām, sk., piemēram, [ANO OHCHR kopsavilkumu par transnacionālām represijām](#).

²³Sk., piemēram, ES [Vīzu kodeksa rokasgrāmatu](#), kurā sniegti konkrēti norādījumi, lai palīdzētu cilvēktiesību aizstāvjiem.

²⁴Sk., piemēram, Eiropas Parlamenta [Rezolūciju 2021/2103\(INI\)](#), [FRA, Pilsoniskās sabiedrības aizsardzība – 2023. gada atjauninājums](#).

²⁵Sk. [ES paplašināšanās paketi](#), kas attiecas uz Albāniju, Bosniju un Hercegovinu, Kosovu, Melnkalni, Ziemeļmaķedoniju, Serbiju, Gruziju, Moldovas Republiku, Ukrainu un Turciju.

²⁶Sk., piemēram, [pilsoniskās telpas uzraudzības darbības \(MACS\) projektu](#), [gada ziņojumu par pašreizējo stāvokli saistībā ar pamatnostādņem par ES atbalstu pilsoniskajai sabiedrībai paplašināšanās reģionā](#), [PSO Meter](#), un [ES sistēmu pilsoniskajai sabiedrībai labvēlīgai videi](#).

²⁷Sk., piemēram, [datubāzi par stāvokli tiesiskuma jomā Eiropā](#), ko uztur Valstu cilvēktiesību iestāžu Eiropas tīkls, [Civics](#) veikto globālo monitoringu, [ANO OHCHR 2024. gada ziņojumu par pilsoniskās sabiedrības telpu](#), Atvērtās pārvaldes partnerības [neatkarīgo ziņošanas mehānismu](#) un [Eiropas Padomes Žurnālistu drošības platformu](#).

[par pilsonisko telpu](#), izceļ daudzsološu praksi, atbalsta apmaiņu starp starptautiskiem un valstu dalībniekiem un sniedz ieteikumus šajā jomā.

3.2. Atbildes sniegšana ES līmenī

Vairāki ES tiesību akti tieši veicina PSO aizsardzību Eiropas Savienībā. Piemēram, [SLAPP novēršanas direktīva](#) un [ieteikums](#) paredz procesuālās garantijas, lai personas, kas iesaistījušās sabiedrības līdzdalībā, to vidū PSO, aizsargātu pret acīmredzami nepamatotām prasībām vai ļaunprātīgu tiesvedību. Lai atbalstītu īstenošanu, Komisija atbalstīs **tieslietu speciālistu apmācību** par *SLAPP*, kas vērsta pret PSO, un tiesvedību par Hartu, it īpaši attiecībā uz biedrošanās, vārda un pulcēšanās brīvību.

Komisija atbalsta vairākus aizsardzības pasākumus, ko veic ar īpašām PSO vadītām iniciatīvām. Svarīgs ES finansēts pasākums programmas [“Pilsoni, vienlīdzība, tiesības un vērtības” \(CERV\)](#) ietvaros ir **finansiālā atbalsta trešām personām (FSTP)** izmantošana, kas ļauj PSO, kuras saņem ES līdzekļus, darboties kā starpniekiem, kas var veidot spējas un sadalīt līdzekļus mazākām vai vietējām PSO, arī tām, kurām var būt jāreaģē uz steidzamām vai negaidītām situācijām vai ārkārtas situācijām. ES nesē ir arī izsludinājusi aicinājumu stiprināt Eiropas faktu pārbaudes tīklu, arī aizsardzības shēmu pret aizskarošu izturēšanos, atzīstot, ka arvien biežāk tiek uzbrukts faktu pārbaudītājiem, viņi tiek apsūdzēti cenzūrā un tiek pakļauti iebiedēšanai.

Paplašināšanās un pievienošanās kontekstā joprojām ir būtiski veicināt labvēlīgu vidi un nodrošināt spēcīgāku un jēgpilnāku PSO lomu. Novērtējot demokrātisko iestāžu darbību (*FDI*), tiek pētīta arī vide, kurā darbojas pilsoniskās sabiedrības organizācijas. [Pārskatītās paplašināšanās metodikas](#) pieņemšana 2020. gadā uzsver, ka visas galvenās reformas paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs būtu jāveic pilnībā pārredzamā un iekļaujošā veidā, iesaistot ieinteresētās personas. Saskaņā ar šo pārskatīto metodiku kandidātvalstīm ir jāizstrādā *FDI* ceļvedis, kurā izklāstītas konkrētas darbības, lai stiprinātu pilsoniskajai sabiedrībai labvēlīgu vidi.

3.3. Pilsoniskās telpas aizsardzība valsts līmenī

Dalībvalstīm ir izšķiroša nozīme pilsoniskās telpas nodrošināšanā un aizsardzībā valsts, vietējā un kopienas līmenī, un tās bieži vien ir pirmās, kas sniedz konkrētu atbalstu apdraudētajām PSO. Tāpēc sadarbība ar dalībvalstīm, lai veicinātu drošu, atbalstošu un labvēlīgu vidi PSO visā ES, ir svarīga Komisijas prioritāte.

Komisijas Ieteikumā (ES) 2023/2836 dalībvalstis tiek aicinātas uzraudzīt norises pilsoniskajā telpā, izmantojot skaidrus rādītājus un strukturētus ziņošanas satvarus. Tas mudina dalībvalstis veicināt sadarbību un koordināciju starp visām attiecīgajām ieinteresētajām personām, atvieglot piekļuvi īpašām procedūrām vai kanāliem ziņošanai par draudiem un uzbrukumiem un sistemātiski dokumentēt un analizēt darbības vidi, kurā darbojas PSO. Vairākas dalībvalstis ir reaģējušas uz Komisijas ieteikumu, pieņemot **pasākumus pilsoniskās telpas stiprināšanai valsts līmenī**. Tie ietver īpašu valsts stratēģiju izveidi nolūkā stiprināt pilsoniskās līdzdalības sadarbību starp iedzīvotājiem, PSO un vietējām iestādēm. Dažas dalībvalstis ir izveidojušas projektus, kuru mērķis ir samazināt administratīvo slogu, īstenojot pulcēšanās un biedrošanās tiesības, vai ir ieviesušas īpašus nodokļus un citus stimulus PSO finansēšanai²⁸.

²⁸Sk., piemēram, Čehijas Valsts [stratēģiju](#) sadarbībai starp valsts pārvaldi un nevalstiskajām bezpeļņas organizācijām 2021.–2030. gadam un tās Nevalstisko bezpeļņas organizāciju padomi, Vācijas Federālo pilsoniskās iesaistes [stratēģiju](#) un tās Pilsoniskās iesaistes un brīvprātīgā darba fondu, Dānijas pilsoniskās

Vairākas dalībvalstis ir arī ieviesušas **pasākumus PSO aizsardzībai**, cita starpā izmantojot vispārējo tiesiskās aizsardzības līdzekļu sistēmu, kas pieejama valsts administratīvajās, civiltiesību un krimināltiesību sistēmās. Dažas ir izveidojušas vai atbalsta **īpašus konsultāciju pakalpojumus**, īpašu uzmanību pievēršot (tiešsaistes) naidam un diskriminācijai²⁹. Valstu neatkarīgām struktūrām un iestādēm, it īpaši VCTI, lūdztiesības iestādēm un ombudiem, var būt būtiska nozīme PSO aizsardzībā valsts līmenī, pastiprinot to viedokli, palielinot sabiedrības informētību un atbalstot spēju veidošanas centienus. Šīs darbības ir **nepārprotams ieguldījums** centienos nodrošināt labvēlīgu vidi pilsoniskajai sabiedrībai un sniegt atbildes pasākumus, kad ir radies apdraudējums.

3.4. Atbalsta un aizsardzības stiprināšana

Kaut arī gan ES, gan valstu līmenī ir panākts ievērojams progress, ieinteresētās personas aicina īstenot koordinētāku pieeju PSO aizsardzībai, un ir vajadzīga stingrāka, koordinētāka rīcība dalībvalstu, ES un starptautiskā līmenī, lai uzraudzītu norises, kas ietekmē PSO, īstenotu preventīvus pasākumus, reaģējot uz agrīnās brīdināšanas pazīmēm, kuras liecina par pilsoniskās telpas sašaurināšanos, un aizsargātu PSO pret šādiem draudiem un uzbrukumiem. Šajā nolūkā un lai apzinātu esošās uzraudzības iniciatīvas vietējā, valsts, ES un starptautiskā līmenī, Komisija sadarbībā ar *FRA* izveidos **tiešsaistes zināšanu centru par pilsonisko telpu**. Šis centrs atvieglos piekļuvi esošajiem uzraudzības un aizsardzības projektiem, rīkiem un darbībām, arī pieejamajiem aizsardzības pasākumiem.

Konsolidējot informāciju, centrs palīdzēs apzināt pilsoniskās telpas uzraudzības tendences un trūkumus un sniegt informāciju attiecīgajām darbībām, lai pievērstos šādām norisēm. Pamatojoties uz to, **varētu izpētīt turpmākus aizsardzības pasākumus**, piemēram, steidzamu palīdzību apdraudētām organizācijām, dalībvalstīs pieejamo aizsardzības pasākumu koordinēšanu, apmācību un atbalstu saistībā ar administratīviem, juridiskiem un loģistikas pasākumiem. Uz pierādījumiem balstītas zināšanas par situāciju uz vietas ir ļoti svarīgas, lai varētu pienācīgi reaģēt uz PSO un cilvēktiesību aizstāvju īpašajām vajadzībām.

Ir svarīgi nodrošināt, ka ES un valstu politika un tiesību akti veicina PSO labvēlīgu vidi, un stiprināt PSO uzraudzības un aizsardzības darbības. Piemēram, ietekmes novērtējumi un īstenošanas dialogi ir svarīgi strukturēti procesi, kas palīdz apzināt un novērtēt plānotās politikas un tiesību aktu ietekmi un sekas. Komisija turpinās izvērtēt **savu iniciatīvu ietekmi uz pilsonisko sabiedrību ietekmes novērtējumos un izvērtējumos labāka regulējuma ietvaros**.

Lai atbalstītu dalībvalstis Ieteikuma (ES) 2023/2836 turpmākā īstenošanā, **Komisija organizēs informācijas apmaiņu ar dalībvalstīm, lai vēl vairāk stiprinātu PSO atbalstu un aizsardzību** starp attiecīgajām publiskajām iestādēm un ieinteresētajām personām un atbalstītu tieslietu speciālistu apmācību valsts līmenī par *SLAPP* un Hartu.

sabiedrības [stratēģiju](#) 2022.–2025. gadam, Somijas Pilsoniskās sabiedrības [stratēģiju](#) un Konsultatīvo [padomi](#) pilsoniskās sabiedrības politikas jautājumos, kā arī Portugāles Pilsoniskās sabiedrības organizāciju platformu / Pilsoņu namu.

²⁹Sk., piemēram, Vācijas federāli finansētos projektus *REspect!* un *Hate Aid*, kooperatīvās alianses, federālo infrastruktūru "[Toneshift – Network against Online Hate and Disinformation](#)" (Tīkls cīņai pret naidu un dezinformāciju tiešsaistē).

Paplašināšanās kontekstā Komisija **stiprinās savas agrīnās brīdināšanas sistēmas**, lai varētu spēcīgāk reaģēt uz jauniem apdraudējumiem.

Komisija:

- atbalstīs tiešsaistes zināšanu centra par pilsonisko telpu izveidi, kas sadarbībā ar *FRA* dokumentē esošās pilsoniskās telpas uzraudzības iniciatīvas, ziņojumus un aizsardzības resursus valstu, ES un starptautiskā līmenī;
- izpētīs iespējas stiprināt un koordinēt pieejamos aizsardzības pasākumus apdraudētajām pilsoniskās sabiedrības organizācijām un cilvēktiesību aizstāvjiem Eiropas Savienībā;
- atbalstīs tieslietu speciālistu apmācību par *SLAPP*, kas vērsta pret PSO, un tiesvedību par Hartu, it īpaši attiecībā uz biedrošanās, vārda un pulcēšanās brīvību;
- atbalstīs valstu spēju veidošanu un sadarbībā ar attiecīgajiem dalībniekiem, to skaitā EESK un *FRA*, organizēs informācijas apmaiņu ar dalībvalstīm par Komisijas Ieteikumu (ES) 2023/2836 par aizsardzību un atbalstu;
- stiprinās ES agrīnās brīdināšanas sistēmas, lai atklātu jaunas pazīmes, kas liecina par pilsoniskās telpas samazināšanos paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs.

ES dalībvalstis tiek aicinātas veikt šādas darbības:

- izstrādāt vai atjaunināt īpašas valsts stratēģijas vai rīcības plānus, lai atbalstītu, aizsargātu un iespēcinātu pilsoniskās sabiedrības organizācijas un veicinātu drošu un labvēlīgu pilsonisko telpu saskaņā ar Komisijas Ieteikumu (ES) 2023/2836.

ES Pamattiesību aģentūra tiek aicināta:

- turpināt pilsoniskās telpas uzraudzību un ziņošanu par to un izveidot valstu un ES iestāžu un struktūru, PSO un starptautisko organizāciju pārstāvju tīklu, kas strādā pilsoniskās telpas uzraudzības un aizsardzības jomā, lai tie varētu apmainīties ar datiem, pieredzi un paraugpraksi.

4. PIENĀCĪGS, ILGTSPĒJĪGS UN PĀRREDZAMS FINANSĒJUMS PILSONISKAJAI SABIEDRĪBAI

Vispārējās labvēlīgas vides ietvaros PSO ir vajadzīgs **pienācīgs un ilgtspējīgs atbalsts**, lai veiktu savu vitāli svarīgo darbu, efektīvi sadarbotos ar lēmumu pieņēmējiem un turpinātu sniegt jēgpilnu ieguldījumu mūsu sabiedrībā. Šajā sakarā ir svarīgi nodrošināt **ilgtermiņa, paredzamu un pietiekamu finansējumu**, lai nodrošinātu stabilitāti, kas PSO vajadzīga neatkarīgai un efektīvai darbībai.

PSO savu darbību finansēšanai paļaujas uz finansējumu no **publisko un privāto avotu** kombinācijas. Eiropas Savienībā Komisija un dalībvalstis atbalsta PSO dažādos veidos, cita starpā izmantojot darbības dotācijas un uz projektiem balstītu finansējumu. PSO var arī saņemt finansējumu, izmantojot individuālus ziedojumus un dotācijas no privātiem fondiem, filantropiskām organizācijām vai sabiedrībām un uzņēmumiem. Papildu finansējuma atbalstu var sniegt no piešķiršanas shēmām, kas darbojas dažās dalībvalstīs, un tas ļauj nodokļu maksātājiem, izmantojot ienākuma nodokļa deklarācijas, tieši noteikt

noteiktu procentuālo daļu vai ienākuma nodokļa summu, kas jāmaksā kvalificētai vienībai³⁰.

Finansējums ir būtisks visā PSO darbību spektrā. Turklāt pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanās ES tiesību aktu un politikas izstrādē, īstenošanā, uzraudzībā un izpildē ir arī īpašs finansēšanas mērķis vairākām ES programmām. Vairākas ES programmas atbalsta pasākumus, ko pilsoniskās sabiedrības organizācijas veic dažādās politikas jomās³¹. Tie ietver pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa”, arī Jaunā Eiropas “Bauhaus” mehānismu, Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+), programmu *CERV*, *Erasmus+*, Vienotā tirgus programmu, Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu (*AMIF*), programmu “Tiesiskums”, saikni starp lauku attīstības darbībām (*LEADER*), Savienības Krāpšanas apkarošanas programmu un programmu *LIFE*. Paplašināšanās reģionā ES sniedz atbalstu PSO, cita starpā izmantojot Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu (*IPA III*). Papildus ES finansējumam ir Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas dotācijas, kas atbalsta pilsoniskās sabiedrības organizācijas Eiropā, izmantojot [Aktīvo pilsoņu fondu](#).

Partnerība un pārredzamība ir svarīgi ES finansējuma principi. **Eiropas Savienības partnerības princips** paredz ciešu sadarbību starp publiskajām iestādēm un plašu partneru loku, arī sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, visā ES finansēto programmu dzīves ciklā. Šis princips nodrošina, ka dažādas ieinteresētās personas tiek iesaistītas ES līdzekļu sagatavošanā, īstenošanā, uzraudzībā un novērtēšanā, lai uzlabotu to efektivitāti, lietderību un pārskatatbildību³².

Pārredzamība saskaņā ar spēkā esošajām juridiskajām prasībām joprojām ir pamatprincips ES budžeta pārvaldībā. Ir ieviesti īpaši aizsardzības pasākumi un procedūras, lai nodrošinātu, ka ES finansējums jebkāda veida saņēmējiem (no uzņēmumiem līdz PSO un privātpersonām) ir **pārredzams un tiek atbildīgi pārvaldīts**, un lai nodrošinātu **ES vērtību ievērošanu**, cita starpā publicējot informāciju par ES finansējuma saņēmējiem tiešajā un netiešajā pārvaldībā³³.

Saskaņā ar piemērojamajiem noteikumiem, it īpaši ES [Finanšu regulu](#), kā arī dotāciju līgumiskajiem regulējumiem, ir ieviesti stingri aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu, ka **subjekti un projekti, kuru mērķi nav saderīgi ar ES vērtībām, nesaņem atbalstu**. Lai vēl vairāk stiprinātu šos aizsardzības pasākumus un prasības, Komisija ir apņēmusies apsvērt iespēju pievienot riska rādītājus, lai stiprinātu ES vērtību atbilstības pārbaudes, kas ir daļa no [Arachne](#) riska novērtēšanas rīka izstrādes, ja tas ir tehniski iespējami un juridiski atbilstīgi, un izpētīt iespēju palielināt publiski pieejamo datu atjaunināšanas biežumu tās

³⁰Šādas sistēmas izmanto Itālija, Lietuva, Ungārija, Portugāle, Rumānija, Slovēnija un Slovākija.

³¹Šīs programmas var īstenot tiešā, netiešā vai dalītā pārvaldībā. Aptuveni 80 % no nevalstiskajām organizācijām (NVO) paredzētajiem ES finansējuma avotiem pārvalda dalībvalstis. Katra valsts sniedz [detalizētu informāciju par finansējumu](#) un pieteikšanās procedūrām vadošo iestāžu vietnēs. ES līdzekļu piešķiršana tiešā pārvaldībā notiek pēc publiski pieejamiem uzaicinājumiem. Pamatojoties uz [ES Finanšu regulā \(ES, Euratom\) 2024/2509](#) paredzētajiem noteikumiem, arī pārredzamības un vienlīdzīgas attieksmes pamatprincipiem, visi derīgie finansējuma pieteikumi tiek novērtēti pēc uzaicinājumos norādītajiem attiecināmības, izslēgšanas, atlases un piešķiršanas kritērijiem. Pārskatu sk. vietnē [NVO paredzētās finansēšanas iespējas](#).

³²Šis princips tika nostiprināts, iekļaujot iespēju piešķirt pienācīgu procentuālo daļu no resursiem, kas paredzēti sociālo partneru un PSO administratīvo spēju veidošanai, un uzsverot [Eiropas rīcības kodeksa attiecībā uz partnerību](#) nozīmi visos plānošanas un īstenošanas posmos.

³³Šī informācija ir publiski pieejama Komisijas [Finanšu pārredzamības sistēmas \(FTS\) tīmekļa vietnē](#). Nesen pārskatot Finanšu regulu, tika ieviesti vērienīgāki pārredzamības noteikumi, sākot no DFS perioda pēc 2027. gada.

finanšu pārredzamības sistēmā³⁴. Turklāt Komisija publicēja paziņojumu, kurā sniegti [norādījumi](#) par darbību veidiem, ko Savienībai nevajadzētu pieprasīt kā nosacījumu finansējuma saņemšanai politikas un tiesību aktu izstrādes, politikas īstenošanas, uzraudzības un izpildes ietvaros.

Ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai nodrošinātu **publiskā finansējuma pieejamību visā ES**. PSO ziņo, ka publiskais finansējums bieži vien tiek novirzīts galvenokārt valsts iestādēm, un PSO, it īpaši vietēju un mazāku organizāciju, piekļuve ir ierobežota un nekonekventa³⁵. Turklāt PSO, kas strādā pie jautājumiem, kuri saistīti ar nepietiekami pārstāvētām, marginalizētām un neaizsargātās situācijās esošām grupām, bieži vien saskaras ar grūtībām piekļūt ilgtermiņa finansējumam.

Komisija jau ir veikusi vairākus pasākumus, lai **vienkāršotu** piemērojamās procedūras, **samazinātu administratīvo slogu** un **saskaņotu** šīs procedūras ar PSO vajadzībām uz vietas (piemēram, izmantojot vienreizējus maksājumus un daudzgadu darba programmas). Plašāka finansiālā atbalsta izmantošana trešām personām, kur ES līdzekļus mazākām organizācijām izmaksā lielākas PSO, ir ļāvusi ES finansējumam sasniegt mazas un vietējas organizācijas, kas citādi nebūtu varējušas piekļūt ES finansējumam, un tas savukārt palīdz atbalstīt daudzveidīgu pilsoniskās sabiedrības loku. Tam ir bijusi būtiska nozīme, piemēram, atbalstot PSO, kas strādā, lai aizsargātu un veicinātu ES vērtības tādās programmās kā [ES DEAR](#) un [CERV](#)³⁶.

Programmai CERV, kuras kopējais budžets **2021.–2027. gadam ir vairāk nekā 1,5 miljardi EUR**, PSO finansēšanas vidē ir unikāla telpa, jo tā bieži vien ir vienīgais finansējuma avots, kas pieejams PSO, kuras darbojas pamattiesību un vērtību jomā ES. Kopš 2021. gada programma ir atbalstījusi vairāk nekā 6000 PSO visās dalībvalstīs un atbalsttiesīgās trešās valstīs. Pirmajos četros īstenošanas gados PSO bija galvenie [CERV](#) saņēmēji, kas saņēma 77 % no piešķirtajiem līdzekļiem. Komisija turpinās sniegt finansiālu atbalstu apdraudētajām PSO un cilvēktiesību aizstāvjiem, cita starpā izpētot iespēju **vēl vairāk paplašināt finansiālā atbalsta izmantošanu trešo personu shēmām** attiecīgajās ES finansēšanas programmās.

Komisijas priekšlikumā par **daudzgadu finanšu shēmu (DFS) 2028.–2034. gadam**³⁷, kas tika pieņemts 2025. gada 16. jūlijā, ir skaidri norādīts, ka finansiālais atbalsts PSO arī turpmāk būs prioritāte vairākās politikas jomās. Jaunā **programma AgoraEU** balstīsies uz pašreizējo programmu “Radošā Eiropa” un [CERV](#) panākumiem ar **palielinātu kopējo indikatīvo budžetu gandrīz 9 miljardu EUR apmērā**. Konsolidējot atbalstu kultūrai, medijiem un pilsoniskajai sabiedrībai, [AgoraEU](#) uzlabos pamattiesību aizsardzību un veicināšanu, atbalstīs demokrātisko līdzdalību un noturību, veicinās kultūras daudzveidību un māksliniecisko brīvību un sekmēs brīvu un daudzveidīgu informācijas vidi.

Ierosinātajā [Erasmus+ programmā](#) tiks integrēts [Eiropas Solidaritātes korpus](#) ar indikatīvu budžetu **40,8 miljardu EUR** apmērā, un papildus prasmju apguves atbalstam tā veicinās noturību, līdzdalību demokrātiskajā dzīvē un pilsonisko līdzdalību, izmantojot formālās, neformālās un ikdienējās mācīšanās ceļus. Pamatprogramma [“Apvārsnis Eiropa”](#) turpinās atbalstīt pētniecību, kuras mērķis ir stiprināt demokrātiju, cita starpā veicinot pilsonisko līdzdalību.

³⁴Sk. Eiropas Komisijas atbildes uz [ERP Īpašo ziņojumu Nr. 11/2025](#).

³⁵Faktu kopsavilkuma ziņojums.

³⁶[Ziņojums par CERV programmas starpposma novērtējumu](#) un [2024. gada ziņojums par Hartu](#).

³⁷Plašāku informāciju par ES priekšlikumu attiecībā uz 2028.–2034. gada DFS skatīt [šeit](#).

DFS priekšlikuma ietvaros ierosināto **valsts un reģionālo partnerības plānu** mērķis ir arī atbalstīt reformas un investīcijas, lai veidotu pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru spējas atbalstīt ES vērtības, pilsonisko izglītību un jauniešu līdzdalību. DFS priekšlikumā ir arī atzīts un atkārtoti apstiprināts partnerības ar PSO princips, pamatojoties **uz daudzlīmeņu pārvaldības pieeju. ES mehānisms**, kas arī ierosināts kā daļa no šā fonda, cita starpā nodrošina finansējumu vides un klimata pasākumiem, arī pilsoniskās sabiedrības organizāciju atbalstam un iespēcināšanai. Vispārīgāk runājot, DFS 2028.–2034. gadam vēl vairāk saskaņos un vienkāršos procedūras, tādējādi samazinot administratīvo slogu pilsoniskās sabiedrības organizācijām uz vietas. Tāpēc Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi gaidāmajās sarunās par 2028.–2034. gada DFS ņemt vērā PSO finansējuma būtisko nozīmi.

4.1. Dalībnieku mobilizēšana un resursu apvienošana

ES finansējums ir būtisks, lai nodrošinātu PSO iespējas, taču ir skaidrs, ka PSO finansējuma vajadzības visā ES un kandidātvalstīs var apmierināt tikai ar finansējumu no dažādiem avotiem. Papildus publiskajiem līdzekļu devējiem valsts, ES un starptautiskā līmenī arvien lielāka nozīme ir arī **privātiem līdzekļu devējiem** (arī uzņēmumiem) un **filantropiskām organizācijām** (individuāliem fondiem, apvienotiem fondiem un tīkliem). Ziedotājiem pašiem ir jāspēj darboties labvēlīgā tiesiskajā un normatīvajā vidē, kas aizsargā filantropiskās brīvības un atvieglo (pārrobežu) ziedojumus. Tas ietver tiesisko regulējumu, kas atzīst fondus un apvienības (arī pāri robežām), kā arī nodrošina, ka PSO un līdzekļu devēji var gūt labumu no nodokļu atvieglojumiem ziedojumiem, ko dalībvalstis vēlas sniegt³⁸.

PSO ziņo, ka bieži vien ir grūti atrast informāciju par dažādiem pieejamā finansējuma veidiem un struktūrām, kas tos nodrošina. Ir vajadzīga plašāka informācijas apmaiņa, dialogs un sadarbība gan starp līdzekļu devējiem, gan starp līdzekļu devējiem un PSO, lai stratēģiskāk lemtu par dažādiem veidiem, kā sniegt atbalstu un izvairīties no dublēšanās. Tāpēc **Komisija veicinās dialogu starp līdzekļu devējiem** un starp līdzekļu devējiem un PSO, arī izmantojot Pilsoniskās sabiedrības platformu, lai apmainītos ar pieredzi, apzinātu finansējuma nepietiekamību un labāk nodrošinātu finansējuma avotu papildināmību.

PSO bieži vien ir vajadzīgs cita veida atbalsts, piemēram, **palīdzība natūrā**, ko var sniegt profesionāli vai brīvprātīgie. It īpaši, lai orientētos pašreizējā tiesiskajā, administratīvajā, normatīvajā un tehnoloģiskajā vidē, kurā darbojas PSO, arvien vairāk ir vajadzīgi ne tikai nepieciešamie finanšu līdzekļi, bet arī īpašas prasmes un speciālās zināšanas. Šajā ziņā būtiska nozīme var būt juridiskajam atbalstam, ko sniedz **pro bono juristi**³⁹. Viņi var atbalstīt juridiskos un atbildības jautājumos (piemēram, par piemērojamām nodarbinātības un nodokļu saistībām), ļaujot PSO vairāk uzmanības veltīt galveno darbību veikšanai, kā arī atbalstot šos pamatuzdevumus (piemēram, izmantojot aizstāvības pētniecību, spēju veidošanu un apmācību, kā arī stratēģisku tiesvedību).

Pro bono juristi var arī palīdzēt PSO novērst draudus un uzbrukumus, piemēram, nomelnošanas kampaņas un *SLAPP*, cita starpā pārstāvēt PSO tiesā un sniegtot juridiskas konsultācijas. Tāpēc Komisija **strādās pie tā, lai savstarpēji savienotu pro bono juristu**

³⁸Nediskriminācijas princips paredz, ka dalībvalstis nedrīkst nodokļu atvieglojumus attiecināt tikai uz vietējām labdarības organizācijām vai ziedojumiem/novēlējumiem, kas veikti vietējām struktūrām, vienlaikus izslēdzot no šādiem ieguvumiem salīdzināmas ārvalstu labdarības organizācijas vai ziedojumus/novēlējumus līdzīgām ārvalstu labdarības organizācijām. Sk. Padomes Ieteikumu C(2023) 1344 par sociālās ekonomikas pamatnosacījumu izstrādi un saistītos dienestu darba dokumentus.

³⁹Sk., piemēram, [PILnet](#) sniegtos pakalpojumus.

kopienas ar PSO dažādās nozarēs, kurām ir vajadzīgs atbalsts, lai atvieglotu atbalstu administratīvajos, mobilitātes, juridiskajos un finanšu jautājumos.

Komisija:

- veicinās dialogu starp līdzekļu devējiem un starp līdzekļu devējiem un PSO, cita starpā izmantojot Pilsoniskās sabiedrības platformu, lai apmainītos ar pieredzi, apzinātu finansējuma trūkumus un labāk nodrošinātu finansējuma avotu papildināmību;
- strādās, lai savstarpēji savienotu *pro bono* juristu kopienas ar PSO dažādās nozarēs, kurām ir vajadzīgs atbalsts, lai atvieglotu atbalstu administratīvajos, mobilitātes, juridiskajos un finanšu jautājumos;
- attiecīgā gadījumā izpētīs iespēju vēl vairāk paplašināt finansiālā atbalsta izmantošanu trešo personu shēmām attiecīgajās ES finansēšanas programmās.

ES dalībvalstis tiek aicinātas veikt šādas darbības:

- izveidot un uzturēt labvēlīgu tiesisko un regulatīvo vidi PSO un līdzekļu devējiem, arī filantropijai, cita starpā īstenojot nediskriminācijas principu un plašāko Padomes ieteikumu par sociālās ekonomikas pamatnosacījumu izstrādi;
- papildināt PSO paredzētos ES līdzekļus ar iekšzemes atbalsta mehānismiem saskaņā ar Komisijas Ieteikumu (ES) 2023/2836.

5. PILSONISKĀ SABIEDRĪBA ES ĀRĒJĀ DARBĪBĀ

ES apņemšanās sadarboties ar pilsonisko sabiedrību, aizsargāt to un atbalstīt to ir atspoguļota arī tās ārējā darbībā. ES cieši sadarbojas ar pilsonisko sabiedrību, lai **veicinātu cilvēktiesību īstenošanu visiem** – piemērojot vispārējas normas saskaņā ar starptautiskajām cilvēktiesībām. PSO sniedz nozīmīgu ieguldījumu demokrātijas un noturīgas sabiedrības stiprināšanā visā pasaulē. Piemēram, tās bieži darbojas kā īstenošanas partneri ES finansētiem projektiem attīstības sadarbības, humānās palīdzības un spēju veidošanas programmās un uzrauga tirdzniecības un asociācijas nolīgumus, lai nodrošinātu cilvēktiesību un ilgtspējīgas attīstības klauzulu ievērošanu.

5.1. Sadarbība ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām starptautiskā mērogā

PSO tiek regulāri aicinātas dalīties speciālajās zināšanās par ES ārpolitiku un sniegt ieguldījumu cilvēktiesību dialogos, ko ES regulāri rīko ar partnervalstīm un reģioniem. Valstu līmenī ES delegācijām ir izšķiroša nozīme sadarbībā ar PSO un cilvēktiesību aizstāvjiem, un tās var uzraudzīt situāciju demokrātijas, cilvēktiesību un pilsoniskās telpas jomā vietējā līmenī.

[ES NVO Cilvēktiesību forums](#) gadu desmitiem ir sniedzis regulāru iespēju PSO un cilvēktiesību aizstāvjiem tieši ar ES partneriem apspriest starptautiskās partnerības, cilvēktiesību jautājumus un risināt pilsoniskās telpas problēmas visā pasaulē. [Attīstības politikas forums](#) un divas Pilsoniskās sabiedrības struktūras dienvidu un austrumu kaimiņreģionam arī nodrošina forumu sadarbībai ar PSO dažādās ES politikas jomās. Komisija ir apņēmusies stiprināt atbalstu pilsoniskajai sabiedrībai visā pasaulē, arī lai nodrošinātu pilsoniskās sabiedrības līdzdalību daudzpusējos forumos.

ES sadarbojas ar PSO ES stratēģijas [Global Gateway](#) īstenošanā un šajā nolūkā ir izveidojusi [Global Gateway PSO un vietējo pašvaldību konsultatīvo platformu](#). PSO ir arī

svarīga loma tirdzniecības nolīgumu uzraudzībā un īstenošanā, it īpaši ar vietējo konsultantu grupu starpniecību. ES kopā ar dalībvalstīm un pilsonisko sabiedrību ir izstrādājusi **ceļvežus sadarbībai ar pilsonisko sabiedrību** partnervalstu līmenī ar mērķi izveidot noturīgu un strukturētu dialogu starp šiem dalībniekiem. Šajā sakarā Komisija joprojām ir apņēmības pilna atbalstīt un veicināt [vietējā līmenī vadītu PSO reakciju un taisnīgas partnerības](#) humanitāros jautājumos. Tas tiks darīts, atbalstot un stiprinot PSO spējas, palielinot humānās palīdzības finansējuma apjomu vietējām PSO un pakāpeniski nododot vairāk iestāžu vietējiem palīdzības sniedzējiem, arī pilsoniskajai sabiedrībai.

Visos šajos mehānismos sadarbībā ar PSO un cilvēktiesību aizstāvjiem tiek izmantota drošības ziņā jutīga pieeja, kurā ņemti vērā sarunu partneru īpašie apstākļi, lai nodrošinātu, ka iesaistīšanās pati par sevi nepakļauj organizācijas papildu riskiem.

5.2. Pilsoniskās sabiedrības organizāciju aizsardzība un atbalsts tām visā pasaulē

ES saglabā ilglaicīgu apņemšanos aizsargāt un atbalstīt pilsonisko sabiedrību un pilsonisko telpu visā pasaulē un valstu līmenī. Tas ir atspoguļots, piemēram, [paziņojumā par Eiropas iesaisti ar pilsonisko sabiedrību ārējo attiecību jomā](#), [ES Rīcības plānā cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2027. gadam](#)⁴⁰, [ES pamatnostādņēs par cilvēktiesībām un cilvēktiesību aizstāvjiem](#) un [Padomes 2019. gada secinājumos par demokrātiju](#), kā arī cilvēktiesībās balstītas pieejas piemērošanā starptautiskajās partnerībās⁴¹. ES ārpolitikas svarīgas prioritātes ir atbalstīt PSO un cilvēktiesību aizstāvjus un uzlabot līdzdalību sabiedriskajā un politiskajā dzīvē, it īpaši sievietes un jauniešu līdzdalību.

Lai vēl vairāk veicinātu šo mērķu sasniegšanu, ES sadarbojas ar starptautiskām organizācijām un forumiem, kas izstrādā normas attiecībā uz pilsonisko telpu. To vidū ir Eiropas Padome, Apvienoto Nāciju Organizācija, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību birojs.

ES [gada ziņojumi par cilvēktiesībām un demokrātiju](#) ir svarīgs instruments, kas ļauj uzraudzīt PSO un pilsoniskās telpas stāvokli pasaulē. Citi mehānismi, piemēram, vēlēšanu novērošanas misijas, ļauj ES novērtēt vēlēšanu vidi, arī apstākļus vietējās pilsoniskās sabiedrības novērošanai, un visās šajās misijās tā plaši sadarbojas ar pilsonisko sabiedrību.

Atbalsts PSO, it īpaši vietējo organizāciju, spējai un noturībai jēgpilni iesaistīties politikas veidošanas procesos ir prioritāte **austrumu kaimiņreģionā**, it īpaši saistībā ar pilsoniskās telpas samazināšanos⁴². [Paktā Vidusjūras reģionam](#) ir uzsvērts, cik svarīgi ir saglabāt dinamisku pilsonisko sabiedrību dienvidu kaimiņreģionā, un tā mērķis ir dot iespējas pilsoniskajai sabiedrībai, jauniešiem un vietējām kopienām, veidot to spējas un veicināt to līdzdalību vietējos vai reģionālos dialogos.

ES ir pastiprinājusi savu rīcību, lai aizsargātu pilsonisko telpu un cilvēktiesību aizstāvjus, arī gadījumos, kad pret viņiem tiek vērstas transnacionālas represijas bezsaistē un tiešsaistē. Piemēram, ES ir izveidojusi ES sistēmu pilsoniskās sabiedrības vides

⁴⁰Cilvēktiesību un demokrātijas rīcības plāna pagarināšanu papildināja [Padomes secinājumi](#), kuros atkārtoti apstiprināts ES atbalsts pilsoniskajai sabiedrībai un cilvēktiesību aizstāvjiem, kas ir viena no galvenajām ES ārpolitikas prioritātēm.

⁴¹Komisijas dienestu darba dokuments “[Applying the Human Rights Based Approach to international partnerships](#)” (Cilvēktiesībās balstītas pieejas piemērošana starptautiskām partnerībām).

⁴²Tas ietver atbalstu PSO, it īpaši vietējām organizācijām, dažās Austrumu partnerības reģiona valstīs.

veicināšanai (ES *SEE*)⁴³, kas atbalsta PSO vairāk nekā 80 valstīs, lai uzraudzītu to pilsonisko telpu, sniegtu agrīnus brīdinājumus par ierobežojumiem un palīdzētu reaģēt.

Komisija ir arī sniegusi norādījumus, izmantojot [Vīzu kodeksa rokasgrāmatu](#), arī par vīzu izsniegšanu cilvēktiesību aizstāvjiem, un nodrošina apmācību par to⁴⁴. Kopā ar dalībvalstīm tā turpinās popularizēt rokasgrāmatu un tās īstenošanu, it īpaši saistībā ar norādījumiem par cilvēktiesību aizstāvju konkrētajām vajadzībām.

5.3. *Finansējuma nodrošināšana, partnerību veidošana*

Kopš 2013. gada ES ir atbalstījusi [Eiropas Demokrātijas fondu](#) (EDF)⁴⁵, kas sniedz būtisku atbalstu un aizsardzību PSO un cilvēktiesību aizstāvjiem krīzes un represīvā vidē. Īpašs ES finansēts aizsardzības mehānisms ir ES **cilvēktiesību aizstāvju mehānisms**, kas izveidots, lai atbalstītu cilvēktiesību aizstāvjus trešās valstīs⁴⁶, sniedzot dažāda veida atbalstu (piemēram, fizisku un digitālu aizsardzību, juridisko un medicīnisko atbalstu, tiesvedības un ieslodzījuma vietu uzraudzību, spēju veidošanu, aizstāvību un pagaidu pārcelšanu).

Finansējums pilsoniskās sabiedrības organizācijām tiek sniegts, izmantojot Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu (*NDICT*), piemēram, dotācijas, ko piešķir ar tematiskajām programmām cilvēktiesību, demokrātijas un pilsoniskās sabiedrības jomā.

Saskaņā ar Komisijas **priekšlikumu par DFS 2028.–2034. gadam** sadarbība ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām partnervalstīs un atbalsts tām joprojām ir prioritāte saskaņā ar ierosināto [instrumentu “Eiropa pasaulē”](#). Tas ietver pastāvīgu apņemšanos atbalstīt cilvēktiesības un demokrātiju visā pasaulē.

5.4. *Skats nākotnē, noturības veidošana*

ES turpinās atbalstīt pilsonisko telpu un pilsoniskajai sabiedrībai labvēlīgu vidi visā pasaulē un, izmantojot esošos mehānismus, uzraudzīs cilvēktiesības, demokrātiju un pilsonisko telpu. Tā arī turpinās sniegt atbalstu un aizsardzību apdraudētajām PSO un cilvēktiesību aizstāvjiem, arī pret transnacionālām represijām, izmantojot tādas iniciatīvas kā *ProtectDefenders.eu* un Eiropas Demokrātijas fonds.

ES pastiprina sadarbību ar pilsonisko sabiedrību globālā un reģionālā līmenī tādos svarīgos procesos kā **reģionālie samiti**. ES turpinās iesaistīties regulārā dialogā ar PSO kā svarīgiem partneriem tās darbā cilvēktiesību, demokrātijas un ārpolitikas jomā un apspriedīsies ar tām un cilvēktiesību aizstāvjiem, gatavojot nākamo **ES rīcības plānu cilvēktiesību un demokrātijas jomā**. Tā arī organizēs **kopīgus augsta līmeņa strukturētus dialogus** ar pilsonisko sabiedrību partnerreģionos, piemēram, Āfrikas Savienības un ES samita ietvaros.

Saskaņā ar **Vidusjūras reģiona paktu** vairākas iniciatīvas ļaus galvenajiem dalībniekiem konkrēti atbalstīt savas kopienas, it īpaši izveidojot Jaunatnes parlamentāro asambleju Vidusjūras reģionam, atbalstīt Vidusjūras reģiona pilsoniskā dienesta izveidi, nodrošināt

⁴³ES *SEE* ir partnerības programma, kuras mērķis ir atbalstīt pilsoniskās sabiedrības uzplaukumu visā pasaulē, novēršot centienus ierobežot pilsonisko telpu.

⁴⁴Apmācības kursi tiek rīkoti, izmantojot projektu, ko līdzfinansē Eiropas Komisija [Robežu pārvaldības un vīzu instrumenta](#) (*BMVI*) ietvaros un ko izstrādājusi Zviedrijas Migrācijas aģentūra.

⁴⁵EDF ir neatkarīga dotāciju piešķiršanas organizācija, ko 2013. gadā izveidoja ES un tās dalībvalstis kā autonomu starptautisku trasta fondu demokrātijas veicināšanai Eiropas kaimiņvalstīs, Rietumbalkānos, Turcijā un citviet.

⁴⁶Kopš 2015. gada mehānisms ir atbalstījis vairāk nekā [85 000 cilvēktiesību aizstāvju](#).

iespējas sieviešu vadītām organizācijām kā nozīmīgiem ietekmētājiem savās kopienās un uzlabot sadarbības mehānismus vietējā līmenī, lai veicinātu sociālo iekļaušanu, arī attiecībā uz neaizsargātā situācijā esošiem cilvēkiem.

Komisija:

- stiprinās sadarbību ar pilsonisko sabiedrību visās ES ārējās darbības politikas jomās, arī ar ES delegāciju starpniecību;
- saistībā ar gatavošanos nākamajam ES rīcības plānam cilvēktiesību un demokrātijas jomā apspriedīsies ar PSO par pilsoniskajai sabiedrībai labvēlīgu vidi;
- stiprinās atbalstu pilsoniskajai sabiedrībai visā pasaulē, arī lai nodrošinātu pilsoniskās sabiedrības līdzdalību daudzpusējos forumos;
- organizēs kopīgu augsta līmeņa strukturētu dialogu ar pilsonisko sabiedrību Āfrikas Savienības un ES samitā un turpinās veicināt šādus kopīgus dialogus ar saviem reģionālajiem partneriem;
- stiprinās savu iesaisti Eiropas komandas demokrātijas iniciatīvas ietvaros, lai apspriestu jaunus un mainīgus draudus pilsoniskajai telpai;
- slēgs jaunus partnerības pamatnolīgumus, lai veidotu spējas un savienotu PSO, izmantojot mērķtiecīgas iniciatīvas savos partnerreģionos.

ES dalībvalstis tiek aicinātas veikt šādas darbības:

- koordinēt darbību ar ES delegācijām uz vietas, lai nodrošinātu, ka tiek efektīvi īstenots ES Rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā un ES pamatnostādnes cilvēktiesību jomā, un atbalstīt jaunās paaudzes (2025.–2027. gads) valstu ceļvežu ieviešanu sadarbībai ar PSO;
- palielināt informētību par Vīzu kodeksa rokasgrāmatas vadlīnijām par vīzu režīma atvieglošanu cilvēktiesību aizstāvjiem, kas meklē aizsardzību ES teritorijā, un nodrošināt spēju veidošanu, cita starpā izmantojot jaunas apmācības.

6. SECINĀJUMI

Pilsoniskā sabiedrība ir demokrātijas stūrakmens visā ES un ārpus tās. Pilsoniskā sabiedrība sniedz ieguldījumu politikas veidošanā, veidojot partnerattiecības ar valstu valdībām un ES iestādēm politikas īstenošanā un sniedzot plašu atbalstu un pakalpojumus visās sabiedrības daļās. Pilsoniskās sabiedrības aktīva līdzdalība veicinošā pilsoniskajā telpā, kurā nav draudu un uzbrukumu, palīdz veicināt un aizsargāt vērtības, uz ko balstās ES.

ES pilsoniskās sabiedrības stratēģija ir pamats pastiprinātai iesaistei, atbalstam un aizsardzībai un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanai pilsoniskajai sabiedrībai. Tajā ierosināts saskaņots un savstarpēji pastiprinošs pasākumu kopums ar mērķi efektīvi uzlabot pilsoniskās sabiedrības aizsardzību un atbalstu un ļaut efektīvi un jēgpilni sadarboties ar lēmumu pieņēmējiem gan ES, gan valstu līmenī, kā arī ES ārējā darbībā.

Šīs stratēģijas īstenošanai ir vajadzīgi centieni visos līmeņos. ES iestādēm, struktūrām un aģentūrām, kā arī dalībvalstīm un paplašināšanās procesā iesaistītajām valstīm ir jāsniedz savs ieguldījums. Stratēģijā ir atzīts, ka pilsoniskā telpa dalībvalstīs un paplašināšanās procesā iesaistītajās valstīs veido nepārtrauktu un kopīgu demokrātisko telpu, un

dinamiska pilsoniskā sabiedrība veicinošā pilsoniskajā telpā ir būtiska progresam ceļā uz pievienošanu. Pasaulē ES turpinās sadarboties ar partnervalstīm un starptautiskajām organizācijām, lai radītu pilsoniskajai sabiedrībai labvēlīgu vidi un veicinātu pilsoniskās sabiedrības organizāciju ciešāku iesaisti, aizsardzību un atbalstu tām visā pasaulē.

Komisija regulāri rīkos diskusijas ar dalībvalstīm, pilsonisko sabiedrību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju, ES Pamattiesību aģentūru, starptautiskām organizācijām un citiem attiecīgiem dalībniekiem, lai atbalstītu ierosināto darbību īstenošanu un izvērtētu progresu.

Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi, kā arī Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Reģionu komiteju atbalstīt šīs stratēģijas īstenošanu. Nākamajā DFS joprojām būs jāsniedz spēcīgs atbalsts pilsoniskās sabiedrības organizācijām, cenšoties vienkāršot finansēšanas procesus, samazināt administratīvo slogu un uzlabot piekļuvi, izmantojot lietotājdraudzīgus digitālos rīkus.